

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Statsråden

Stortinget

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

2023/799-2/FD IV 2/CHO

19.04.2023

Forsvarsministerens uttalelse til Dokument 8:207 S (2022–2023)

Jeg viser til brev fra utenriks- og forsvarskomiteen av 14. april 2023 med anmodning om uttalelse til representantforslag 207 S (2022–2023). I representantforslaget fremmer stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes og Seher Aydar fra Rødt åtte forslag for å styrke Norges nasjonale forsvarsevne på land, til sjøs og i luften.

Den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen i verden understreker behovet for en styrket nasjonal forsvarsevne. Regjering har styrket Forsvaret med ekstraordinære bevilgninger etter krigsutbruddet i Ukraina, og ut over forutsetningen i Langtidsplanen for forsvarssektoren.

Jeg vil understreke at det norske forsvarskonseptet både bygger på et sterkt nasjonalt forsvar, det kollektive forsvar i NATO og samarbeid med nære allierte. For regjeringen er alle disse dimensjonene viktige, og de må sees i sammenheng. Et prioritert område knyttet til styrkingen av forsvarsevnen er også derfor å tilrettelegge bedre for alliert mottak og forsterkning, samt alliert trening og øving i Norge.

Regjeringen har startet arbeidet med en ny helhetlig langtidsplan for forsvarssektoren, og tar sikte på å legge denne frem for Stortinget. I arbeidet med langtidsplanen vil regjeringen gjøre en helhetlig vurdering av forsvarssektorens innretning. Det er vesentlig at beslutningene om forsvarssektorens videre innretning blir vurdert og tatt helhetlig.

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre at det i arbeidet med ny langtidsplan vurderes hvordan Forsvarets beredskap, operative evne, utholdenhet og volum kan økes gjennom økt bruk av reservister.

Reservister er et sentralt element i å bygge robusthet og utholdenhet i Forsvarets struktur. Regjeringens ambisjon er å styrke Forsvaret, blant annet gjennom økt bruk av reservister og

gjennom å gjøre reservistordningen mer fleksibel og mer forutsigbar. Stortinget besluttet gjennom behandlingen av forrige og inneværende langtidsplan, samt landmaktproposisjonen (Prop. 2 S (2017–2018)), en økt ambisjon for anvendelse av reservister og en revitalisering av reservistkonseptet. Regjeringen har satt av midler til en ny godtgjøringsmodell for reservister, som inkluderer heimevernssoldater. Den innebærer kompensasjon av tapt arbeidsinntekt inntil 6G ved tjenestegjøring. Forsvaret har fått i oppdrag å innføre ordningen innen utgangen av 2023. Regjeringen har i tillegg ambisjoner om å øke Heimevernets styrkestruktur med 5 000 flere stillinger enn i dag, hvorav de første fem hundre stillingene er foreslått opprettet allerede i 2023, jf. Prop. 1 S (2022–2023). I tillegg legges det opp til å øke aktiviteten i Heimevernet og for økt trening av reservister i øvrige deler av Forsvarets struktur. I sum vil dette bidra til at det vil kunne bli behov for å styrkedisponere flere reservister i årene fremover. Den aktive reserven skal bidra til at Forsvaret har nødvendig volum og kompetanse til å ivareta nasjonal beredskap. Et viktig ledd i styrkingen av reservistordningen er lovendringen som gjør det mulig å inngå kontrakt om tjenesteplikt i Forsvaret med personer uten verneplikt og om utvidet tjenesteplikt for vernepliktige.

Forslag 2 og 3

Stortinget ber regjeringen sikre at det i arbeidet med ny langtidsplan for Forsvaret vurderes å fremskynde utvidelsen og oppgraderingen av eksisterende luftvernssystemer samt anskaffelse av langtrekkende luftvern i forhold til gjeldende anskaffelsesplan (FAF) 2022–2029.

Stortinget ber regjeringen legge frem strakstiltak for å oppgradere Norges luftvern.

Krigen i Ukraina har aktualisert behovet for luftvernssystemer og arbeidet for å øke vår nasjonale evne til beskyttelse mot langtrekkende presisjonsvåpen pågår. Kampluftvernet i Hæren er under etablering og luftvern bataljonen på Evenes er etablert i tråd med forutsetningene om å ha luftvern på Evenes når F-35 overtok beredskapsoppdraget (QRA) i 2022. Langtrekkende luftvern er ressurskrevende systemer både personell- og kostnadmessig og vil ved en fremtidig anskaffelse være en svært betydelig investering. Størst mulig grad av systemlikhet er viktig for effektiv drift og vedlikehold av systemer. Det vil derfor være nødvendig å gjøre en nærmere helhetlig vurdering før regjeringen anbefaler tiltak knyttet til den videre utviklingen av luftvernstrukturen i Forsvaret.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sikre at det i arbeidet med ny langtidsplan for Forsvaret gjøres en helhetlig vurdering av hvordan forsvarsevnen i Norges kystdomene kan styrkes på tvers av forsvarsgrenene.

Sjøforsvarets overflatestruktur er aldrende, med behov for oppdateringer og nyanskaffelser for å opprettholde tilgjengelighet og operativ relevans. Det å drifte mange ulike fartøyklasser i strukturen er ressurskrevende, og tiltak som standardisering og alliert samarbeid for å gjøre driften mer effektiv skal vurderes. Pågående utredninger om standardiserte fartøyklasser skal gi svar på hva slags fremtidige kystvaktfartøy og støttefartøy Forsvaret bør ha. Regjeringen vil også vurdere muligheter for alliert samarbeid om overflatefartøy, som erstatning for dagens fregatter og korvetter. Flere planlagte oppdateringer og nyanskaffelser gjør at det er helt nødvendig å se de ulike behovene i sammenheng for å oppnå størst mulig

operativ relevans og effekt. Vi må også se sammenhengen mellom det maritime domenet og domeneene luft, land, cyber og rom-domenet. For å sikre en helhetlig tilnærming vil regjeringen vurdere den fremtidige forsvarsevnen, også i kystdomenet, som en del av arbeidet med ny langtidsplan for forsvarssektoren.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å reetablere Sjøheimevernet.

Denne regjeringen satser på Heimevernet. Totalt ble Heimevernet styrket med 127. mill. kroner i 2023-budsjettet. Dette innebærer en økning på 500 soldater i områdestrukturen, en økning i antall Heimevernsdistrikter som øver årlig fra 70 til 80%, samt 15 millioner kroner til kurs og kompetanseheving av befal for å understøtte oppbemanning og økt øvingsaktivitet. I 2022 la regjeringen til rette for øving av innsatsstyrkene og en økt andel av områdestrukturen for å øke beredskapen i Heimevernets styrkestruktur. Regjeringen vil i den kommende langtidsplanen gjøre en helhetsvurdering av forsvarssektoren, herunder hvilke evner vi skal ha i det maritime domenet, både i Sjøforsvaret og Heimevernet.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med ytterligere tiltak for å bedre ståtiden til ansatte og rekruttering i Forsvaret.

Etter mange år med nedbemanning, er Forsvaret nå i en situasjon der bemanningen skal styrkes. Det skjer samtidig som vi er inne i en periode med en historisk lav arbeidsledighet. For at Forsvaret skal sikres nok og relevant kompetanse, jobbes det langs flere spor for at sektoren skal være bemannet med tilstrekkelig personell med rett kompetanse til rett tid. I 2023 styrkes Forsvaret med om lag 200 årsverk. 70 av disse er fremskyndet fra 2024 til 2023 for å sikre tilstrekkelig tempo i styrkingen. I et partssammensatt prosjekt ses det helhetlig på hvordan man kan videreutvikle lønns- og insentivsystemet for å styrke sektorens evne til å rekruttere, utvikle og beholde personell, herunder stimulere til tjenestegjøring og bosetting ved Forsvarets avdelinger i distriktene. Det er iverksatt flere tiltak for å beholde kritisk kompetanse. Et eksempel er at det i 2023 vil være mulig for personell som er fast tilsatt til 35 år å søke ny tilsetning til 60 år, uten å tape opptjent bonus etter 35 års-kontrakten. Gode boforhold er viktig for å beholde personell. Regjeringen har styrket budsjettet til utbedring av boliger i Forsvaret med om lag 100 millioner kroner i 2023 sammenlignet med inneværende langtidsplan. Regjeringen øker i tillegg elevtallene ved Forsvarets krigsskoler og har satt av 21 millioner kroner til dette tiltaket. Regjeringen prioriterer bemannings- og kompetanseøkning i nord. Dette innebærer å forsere planlagt opptrapping i Brigade Nord og Finnmark landforsvar. Tiltak og prioriteringer for å løse sektorens kompetansebehov vil også bli vurdert i arbeidet med den kommende langtidsplanen.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen vurdere å reetablere ettårig befalsskole i forsvarsgrenene og å lokalisere noe av denne befalsutdanningen i Nord-Norge.

Forsvarets utdanningssystem har, som Forsvaret forøvrig, vært gjennom en omfattende omstilling de siste 20 årene. Som del av utdanningsreformen ble befalsutdanningen underlagt Forsvarets høgskole, og Forsvaret har samlet utdanningen under én befalsskole

på Sessvollmoen. Befalsskolen på Sessvollmoen rekrutterer militært ansatte i hele Forsvaret, også i Nord-Norge. I tråd med ordningen for militært tilsatte, jf. Prop. 111. LS (2014–2015) er det Forsvarets behov som styrer omfanget på befalsutdannelsen. Lengden på utdannelsen ligger således innenfor forsvarssjefens fullmakter. For øvrig vil arbeidet med en ny langtidsplan gi et oppdatert bilde på utdanningsbehovet til Forsvaret.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en samlet tiltaksplan mot mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret.

Det er i den senere tid avdekket en rekke hendelser knyttet til seksuell trakassering og annen uakseptabel atferd i Forsvaret. Mobbing, trakassering og overgrep er uakseptabelt i Forsvaret. Dersom det likevel skjer, skal det umiddelbart tas tak i og følges opp. Uakseptable handlinger skal ha konsekvenser. Forsvaret har satt i gang en rekke tiltak. Det er utarbeidet en handlingsplan mot mobbing og seksuell trakassering som er godt forankret med de tillitsvalgte og ansattes organisasjoner i Forsvaret. Det er opprettet en prosjektorganisasjon direkte under sjefen for Forsvarsstaben, ledet av en generalmajor. Denne skal sørge for at tiltakene mot mobbing og seksuell trakassering gir ønskede resultater. Forsvarssjefen skal levere en tredje rapport til meg før sommeren, med status på tiltakene. Det er et langsiktig arbeid å endre en organisasjonskultur. Vi er nå tjent med å la tiltakene som Forsvaret selv har satt i gang få virke.

Sikkerhetssituasjonen understreker behovet for en styrket nasjonal forsvarsevne. Den videre utviklingen av Norges forsvarsevne vil vurderes helhetlig i arbeidet med den kommende langtidsplanen for forsvarssektoren. For regjeringen er det viktig med en bred politisk enighet om forsvarssektorens utvikling og innretning i årene fremover. Representantforslaget berører en rekke sentrale tema som det både vil være nødvendig og naturlig å behandle som en del av arbeidet med den neste langtidsplanen for forsvarssektoren. Som viktige innspill til dette arbeidet vil det i tiden fremover også fremmes råd og anbefalinger fra flere kommisjoner og fra forsvarssjefen, som et grunnlag for de samlede anbefalinger regjeringen senere vil fremme for Stortinget, og som Stortinget deretter vil ha en mulighet til å kunne ta stilling til og tverr-prioritere helhetlig gjennom sitt arbeid med langtidsplanen.

Med hilsen

Bjørn Arild Gram